

OLIMPIA ZAMFIRESCU

GUSTUL AMAR AL CIOCOLATEI

Jurnalul unei supraviețuitoare

Traducere din limba engleză de Lidia Grădinaru
Prefață de Codin Zamfirescu

PREFAȚĂ

 Această carte este numai în parte o autobiografie a Olimpiei Zamfirescu. Ea cuprinde numai în trecut perioada tinereții sale, care a fost, fără îndoială, cea mai fericită din viața ei. Cele peste 300 de pagini scrise la mașină în limba engleză și depuse la arhivele de la Imperial War Museum din Londra descriu cu lux de amănunte timpul petrecut în închisoare și domiciliul forțat în timpul regimului comunist din România.

În una din scrierile lui, *Greisengemurmel. Ein Rechenschaftsbericht*, Gregor von Rezzori afirma: „Aveam la mine manuscrisul memoriilor unei prietene românce, Olimpia Zamfirescu. În ele citeam — pentru a câta oară — despre enormele discrepanțe ale realității...”.

Am stat mult în cumpănă dacă merita sau nu să public aceste „discrepanțe”, dar citind pe îndelete aceste pagini am fost atât de entuziasmat de stilul captivant, demn de un roman polițist, cât și de conținut, încât am hotărât împreună cu Alexandra Zamfirescu, nepoata Olimpiei, să publicăm această carte. Dorința noastră a fost de a pune pe hârtie mărturiile istorice din timpul regimului comunist de tristă amintire.

Olimpia spune lucrurilor pe nume, are un stil direct, fără înflorituri, și impresia pe care o lasă este de veridicitate.

Ea nu critică și nu laudă, ci arată lucrurile așa cum le-a trăit. Își descrie simpatiile și antipatiile față de oamenii cu care a venit în contact, fără să menajeze nici membrii familiei, uneori trecând chiar peste linia roșie pe care societatea o trage în zilele noastre.

O scurtă trecere în revistă a diverselor etape din viața Olimpiei cred că este necesară pentru a înțelege mai bine personalitatea ei.

„Copiii mă respectau și mă invidiau. Nu din cauză ca eram din cale-afară de drăguță sau ca aș fi avut multe jucării, ci pentru că tata era proprietarul unei fabrici de ciocolată” — așa își începe Olimpia cartea.

Istoria Fabricii de Ciocolată „Zamfirescu” a fost una de succes. În cartea sa *Bucarest en 1906*, Frédéric Damé relatează următoarele: „În 1891 industriașul francez F. Bresson înființează prima fabrică de ciocolată din România. Această fabrică trece în 1898 în posesia dlui Constantin I. Zamfirescu, care asigură toată tehnologia de progres necesară, rivalizând cu fabricile din străinătate”.

În anul 1905 au fost vândute produse în valoare de 800 000 de franci elvețieni, așa cum afirma Frédéric Damé, cifră respectabilă, ținând cont de puterea acestei valute la acea vreme.

Cumpărarea terenului de 1,5 hectare din Calea 13 Septembrie prin intermediul și cu ajutorul Băncii de Scout a României a pus bazele unei noi fabrici de ciocolată. În 1921 se construiesc noi hale de producție, magazii și alte construcții auxiliare, inclusiv locuințe pentru muncitorii din fabrică — dovadă a simțului de responsabilitate civică și socială. Se aduc din Germania noi utilaje, iar Fabrica de Ciocolată „Zamfirescu” devine cea mai mare și mai modernă fabrică de dulciuri din sud-estul Europei, furnizoare a curții regale.

Cofetăriile „Zamfirescu” erau prețuite pentru buna calitate a produselor, care concureau cu cele din străinătate. În București cele mai elegante și mai cunoscute cofetării „Zamfirescu” erau cea de pe Bulevardul Regina Elisabeta și cea de pe Calea Victoriei, vizavi de Palatul Regal. Ultima a fost distrusă de bombardamentele din timpul războiului; astăzi pe locul acesteia se găsește restaurantul Athénée Palace.

Circula o anecdotă, și anume că Iuliu Maniu, aflat la Sinaia, a intrat în cofetăria „Zamfirescu” din localitate ca să cumpere bomboane pentru a le oferi reginei Maria, dar nu s-a putut decide ce bomboane să cumpere, oferta fiind foarte mare; până la urmă, acesta a întârziat la întâlnirea cu familia regală. Scuza a fost una oficială: „treburi de stat”. *Si non e vero, e ben trovato...*

După venirea la putere a regimului comunist, Ciocolata „Zamfirescu”, Societate Anonimă, a fost naționalizată prin Legea 119 din 11 iunie 1948. Constantin Zamfirescu, care locuia în clădirea fabricii împreună cu toată familia, nu a putut să vadă cum munca lui de o viață se năruiește într-o clipă și s-a sinucis aruncându-se pe geam.

Olimpia s-a născut la 16 august 1921. Tatăl ei, Constantin, provenea dintr-o familie burgheză, era un *self-made man* care nu cunoștea decât muncă, de dimineață până seara, iar mama, Constanța, născută Popovici, era fata unor moșieri din Râmnicul Sărat. Atmosfera în familie se pare a fi fost destul de severă, cel puțin din partea tatălui, atât pentru Olimpia, cât și pentru fratele ei mai mare, Ion Constantin. Încă de mică, Olimpia a fost mai apropiată de mama ei, de care a rămas legată afectiv până la moartea acesteia. Amândouă au avut înclinații spre viața mondenă, cu o notă de snobism greu de trecut cu vederea.

Copilăria Olimpiei și a fratelui ei s-a petrecut în această atmosferă de îndestulare, de lux, dar și de muncă

asiduă în perioada interbelică, numită pe drept cuvânt „de aur”, dacă avem în vedere avântul economic și social din acel timp. Olimpia, numită „gâsca cu fumuri” de către tatăl ei datorită preocupărilor mondene ale acesteia, a reușit totuși să se integreze un timp în activitatea întreprinderii, fiind casierică la cofetăria de pe Bulevardul Elisabeta, apoi și la cofetăria de pe Calea Victoriei. Mașina de lux, un Lincoln Continental, cu care familia pleca la Sinaia, unde Constantin Zamfirescu era director al Consiliului de administrație al Hotelului Palace, simboliza statutul de bunăstare al familiei.

Ion Zamfirescu a fost atras de automobilism. Anul 1936 avea să aducă automobilismului românesc cea mai mare victorie din toate timpurile. La 31 ianuarie 1936, Petre Cristea și Ion Zamfirescu reușesc să câștige raliul de la Monte Carlo cu o mașină Ford Roadster V8. Pornind de la șasiu, acest automobil a fost modificat și asamblat de așa natură încât nu semăna prea mult cu forma inițială. Într-adevăr, Cristea și Zamfirescu și-au asamblat modelul de competiție folosind până și piese de avion aplicate acestei mașini de oraș chiar în garajul Fabricii de Ciocolată „Zamfirescu”. Măiestria automobilistică îi revine în mare măsură lui Petre Cristea, pe când suportul financiar este asigurat de Ion Zamfirescu. Acesta din urmă va rămâne până la moartea sa angajatul uzinelor Ford din Köln, luând parte ca persoană oficială la festivitățile prilejuite de raliurile de la Monte Carlo.

În lumea automobilismului victoria unei mașini Ford de serie a rămas mult timp un mister. Peter Ustinov, celebrul actor britanic, un iubitor al automobilismului, se interesa personal în 1982 pe lângă Ion Zamfirescu, pentru a afla secretele acestei victorii, la fel cum făcuseră în trecut mai mulți alți reprezentanți ai mărcilor de mașini de curse

renumite. În 1937, Ion Zamfirescu a luat din nou parte la raliul de la Monte Carlo împreună cu Jean Trévoux pe o mașină marca Hotchkiss și a ieșit pe locul al patrulea.

La vârsta de cincisprezece ani, Olimpia este trimisă de către părinți la Haywards Heath, Sussex, la o școală din Marea Britanie. Anii petrecuți acolo vor fi hotărâtori pentru formarea Olimpiei, care a rămas pe tot cursul vieții cu puternice sentimente filoengleze. „A fost dragoste la prima vedere”, afirma Olimpia, exprimându-și simpatia pentru stilul britanic de viață întâlnit acolo și adoptat pe deplin. Extravaganța aproape înăscută a Olimpiei s-a manifestat și la Cambridge, unde a sărit de pe Queen's Bridge în râul Cam, în urma unui pariu pierdut. Incidentul a apărut în presa locală.

Venirea comunismului și moartea tragică a tatălui au zguduit din temelii viața familiei. Fiind dați cu toții afară din locuința aflată în incinta fabricii, au locuit pe la prieteni. După un timp, mama și fratele ei Ion au fost arestați, la fel ca mulți alți exponenți ai regimului burghezo-moșieresc. Olimpia a încercat să fugă din țară cu barca pe Marea Neagră, în condiții de extremă naivitate, dar a fost prinsă. A scăpat de închisoare numai acceptând să intre în slujba Securității ca informatoare.

Relațiile ei cu personalități din străinătate, dar mai cu seamă cu diplomații din București au dus la șantajarea ei de către Securitate. În momentele de cumpănă, se refugiază la preotul catolic François Wanderjungeid de la biserica Saint Vincent de Paul, de care o lega o durabilă prietenie, mai ales că Olimpia trecuse deja la catolicism. Acest preot a fost și el arestat, condamnat și în final expulzat din țară.

Este interesantă caracterizarea Olimpiei de către prietena ei de la Ambasada Britanică din București,

Annie Samuelly: „Pia Zamfirescu este deșteaptă, cu mult bun-simț și s-a purtat ca o prietenă bună în tot timpul războiului. Este snoabă și îi place să aibă legături de prietenie și mondene cu lumea diplomatică. Îl cunoaște și pe Ivor Porter, șeful serviciului de informații britanic... de asemenea și pe Charles Robinson, atașatul comercial britanic, care este și el în *intelligence*”.

Nu a durat mult timp până când dublul joc al Olimpiei a fost descoperit de către Securitate, iar consecințele nu au întârziat să se arate. Într-un raport al Securității din 1958 se poate citi: „Zamfirescu Olimpia are relații suspecte de spionaj cu o serie de diplomați capitaliști acreditați la București, identificați de organele noastre ca spioni... Din declarațiile lui Annie Samuelly, condamnată pentru spionaj în procesul bandei de spioni de la Oficiul de informații al Legației Britanice, rezultă că Zamfirescu Olimpia i-a furnizat acesteia informații pe care Annie Samuelly le transmitea spionului englez Ivor Porter... De la data recrutării și până în prezent, Zamfirescu Olimpia, în colaborare cu organele noastre, a dat dovadă de mari rezerve în ceea ce privește demascarea activității dușmănoase atât a diplomaților, cât și a unor cetățeni români... A căutat să se eschiveze de la îndeplinirea sarcinilor... și s-a stabilit că este nesinceră față de organele noastre... Ținând cont că Zamfirescu Olimpia este un element periculos privind securitatea statului, propunem reținerea sa în secret...”.

Olimpia este arestată „în secret” la 26 ianuarie 1959 și așa începe odiseea din penitenciare și domiciliul forțat. Fiind oficial învinuită că vinde obiecte de lux unor persoane din corpul diplomatic, este condamnată la un an de închisoare, ajungând după mai multe etape de detenție în domiciliu obligatoriu în Bărăgan, la Rubla, raionul

Călmățui, regiunea Galați, localitate care nu se găsește pe nicio hartă.

Locul numit Rubla are și el o istorie. În 1951 au fost deportați aici și în alte 17 locuri din Bărăgan oameni din Banat, de la granița cu Iugoslavia, în mare parte familii de șvabi, dar și de români sau sârbi. Lăsați sub cerul liber, acești oameni și familiile lor au construit cu mâinile goale colibe din chirpici și au început să se gospodărească pentru a supraviețui.

Odată cu intrarea României în ONU în decembrie 1955, Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost obligat să elibereze populația din aceste „așezări”, lucru care s-a întâmplat și cu Rubla.

În aceste colibe de chirpici, după plecarea primilor deportați în anul 1955, a venit următorul val, format din elita românească. Aici, în „gulagul românesc”, au fost deportați intelectuali și studenți, politicieni de frunte ai României interbelice, preoți greco-catolici, dar și numeroși preoți ortodocși, militari etc.

Olimpia a ajuns în lagărul de la Rubla la sfârșitul anului 1959. Ion Zamfirescu, fratele ei, care era liber și lucra ca șofer pe un camion, a vizitat-o atât cât i-au permis autoritățile, aprovizionând-o cu alimente și cu bani.

A lucrat la muncile câmpului, iar în timpul liber a strâns în jurul ei o societate selectă, cu personaje care ar putea să apară la loc de frunte în orice dicționar *Who's Who*. O dare de seamă a unui agent de securitate descrie atmosfera la o astfel de întrunire a deportaților: „Din întreaga societate Pia Zamfirescu era cea mai înfocată cosmopolită, vorbind cu precădere în limba engleză și arătându-și dragostea față de religie și occidentali”.

Două persoane au avut o influență hotărâtoare asupra sorții Olimpiei ca deținută: profesorul de istorie

englez Robert Laffan de la Universitatea din Cambridge și Harald von Bohlen und Halbach, vâstar al familiei Krupp din Germania.

De profesorul Robert Laffan o leagă o veche prietenie încă de pe vremea când era în Anglia ca elevă, prietenie care, în pofida diferenței mari de vârstă, a durat până la moartea acestuia. Corespondența bogată între ei în ultimii ani petrecuți în libertate arată sentimentul puternic de afecțiune pe care Robert Laffan îl avea față de Olimpia. În timpul domiciliului forțat, deși poșta era interceptată de Securitate și de cele mai multe ori reținută de aceasta, Olimpia reușește să-i transmită un mesaj profesorului Robert Laffan, explicându-i situația în care se afla.

Dacă relația de o viață cu Robert Laffan apare a fi fi-rească, având în vedere legăturile Olimpiei cu Anglia, apariția lui Harald von Bohlen und Halbach necesită o explicație. Cei doi s-au întâlnit în timpul războiului în România. Von Bohlen und Halbach a luptat ca ofițer în al Doilea Război Mondial. În anul 1944, atunci când România a întors armele, foștii dușmani au devenit prieteni, iar prietenii dușmani. Olimpia i-a propus lui Harald, așa cum se va citi în carte, să-l ascundă sub un alt nume în locuința ei pentru ca acesta să nu fie prins de sovietici. Harald a refuzat, rămânând loial superiorilor lui, iar peste scurt timp a fost arestat și luat prizonier.

Se cunoaște rolul pe care l-a jucat familia Krupp la înarmarea armatei germane, așa că von Bohlen und Halbach a fost condamnat la 25 de ani de muncă forțată și trimis la Sverdlovsk, în Ucraina de astăzi, la o mină de fier. Fiind un prizonier cu o identitate deosebită, era sub observație permanentă. Cu o notă de umor, spunea după eliberarea lui: „Ei mă studiau pe mine, eu îi studiam pe ei”. Cancelarul german Adenauer reușește în 1955 să negocieze cu guvernul sovietic eliberarea ultimilor prizonieri

germani și astfel von Bohlen und Halbach este eliberat. După 11 ani de muncă forțată în URSS, odată ajuns în Germania, Harald von Bohlen und Halbach caută să reia legătura cu Olimpia, dar fără succes, căci corespondența lui era interceptată și reținută.

Până la urmă, acești doi prieteni, Robin, așa cum îi spunea Olimpia lui Robert Laffan, și Harald, au reușit prin eforturi mari, cu intervenții și mai ales cu solide argumente financiare pe lângă autoritățile române, să o scoată pe Olimpia din țară.

La 23 octombrie 1962 Olimpia este urcată fără nicio explicație în tren, cu destinația Republica Federală Germania, unde este primită cu brațele deschise de către von Bohlen und Halbach la Vila Hügel, reședința familiei Krupp din Essen. După câteva săptămâni de adaptare la noile condiții, a început căutarea unei noi existențe. Olimpia nu mai avea nicio cetățenie, cea română fiind retrasă de către autoritățile române. Singurul document pe care-l avea era un așa-numit certificat de călătorie. Chemată în Majorca de către o veche prietenă, pleacă acolo, dar nu reușește să găsească de lucru și așa începe un șir de peregrinări pentru a-și face un rost.

Ambasadorul american în El Salvador, Murat Williams, pe care-l cunoștea din 1949, de pe vremea când era diplomat în București, o cheamă la el pentru a-i medita pe copiii săi, dar acest statut a fost acceptat numai temporar de Olimpia.

Obținând un pașaport cu viza de SUA, pleacă în America, apoi se întoarce în RF Germania, unde, la 1 septembrie 1964, este angajată pe post de crainică la Deutschlandfunk din Köln. I se recunoaște statutul de refugiat politic, apoi și cetățenia germană. În sfârșit, Olimpia are pentru prima oară în viață un statut, un loc de muncă și un domiciliu stabil.

La sfârșitul anilor 1980, după ieșirea la pensie, se stabilește pe Coasta de Azur, la La Roquette-sur-Siagne, unde i se alătură bine-cunoscutei fondatoare a publicației *Echanges*, Allannah Harper, în activitatea de susținere a scriitorilor francezi și englezi. Se împrietenește cu Sybille Bedford, o literată din cercul lui Harper, și are o susținută legătură cu Patrick Leigh Fermor, întâi ca lector pentru scrierile lui, apoi ca prietenă a acestuia. Paddy, cum îl numeau prietenii, care trăia în Grecia pe vremea aceea, o vizitează pe Coasta de Azur.

Aflăm din scrisorile ei către Patrick Leigh Fermor, care era un poliglot, că acesta știa și ceva românește, probabil din anii 1930, când avusese o relație cu Bălașa Cantacuzino. După ce a citit cartea *Olimpiei*, i-a cerut acesteia să-i povestească mai multe despre identitatea personajelor reprezentative din Rubla, personaje care în carte apar sub pseudonime, și a încurajat-o să accepte o publicare a cărții. Corespondența *Olimpiei* cu Patrick Leigh Fermor este depusă la National Library of Scotland din Edinburgh în fondul scriitorului.

După moartea prietenei ei Allannah Harper în toamna anului 1992, *Olimpia* se mută la Cannes, unde are o viață liniștită, dar plină de nostalgie pentru anii fericiți trăiți alături de Allannah. A murit în 2009, iar cenușa i-a fost împrăștiată, după dorința ei, în marea pe care a iubit-o atât de mult.

CODIN ZAMFIRESCU

CAPITOLUL 6

Rezervele noastre se topeau rapid, petrecerile noastre se răreau. Regimul strângea lațul. Zilnic auzai de noi arestări, despre oameni dați afară din casele lor. Mulți erau izgoniți în sate îndepărtate. Cei mai vulnerabili erau cei neînscriși la Forțele de Muncă, așa-ziiși paraziți. Ca noi. Ne-a luat mult să ne dăm seama că nu aveam nicio șansă să ne protejăm citadela fericită dacă nu făceam ceva ce înainte respinseserăm cu ostentație: să ne luăm o slujbă. Zilele în care ne lăudaserăm că nu aveam să muncim niciodată sub regimul comunist și nu aveam să pronunțăm niciodată cuvântul „tovarăș” erau apuse. În plus, nu mai puteam să disprețuim avantaje precum salariul și cartelele.

Bătrânele erau prea în vârstă ca să lucreze, iar Ana prea plâpândă, însă eu, fratele meu, Pierre și Elisabeta ne-am înscris la Forțele de Muncă și am descoperit curând că temerile noastre de a ne afla într-o lume ostilă nu erau justificate. Dimpotrivă. Colegii noștri care toată viața munciseră ne tratau ca pe niște victime, nu ca pe niște bestii exploataoare.

Elisabeta a devenit curier — o slujbă care îi plăcea neșpus. Umbla curajoasă cu bicicleta pe ploaie torențială, pe ger cumplit, pe vreme toridă. Niciodată nu era obosită,

n-a răcit niciodată, nu s-a îmbolnăvit niciodată. „Prințesa biciclistă”, cum era poreclită de colegii și superiorii ei, era foarte respectată. Chiar și secretarul de partid avea numai cuvinte de laudă la adresa sânguinței acestei femei, un produs al mult detestății aristocrației.

Pierre s-a angajat la o cooperativă și s-a descurcat bine și el. La început, colegii săi de muncă au fost uimiți de puternicul lui accent franțuzesc și de comportarea lui neobișnuită. Spre deosebire de ei, nu mânca pe un ziar unsuros și nu bea din sticlă. Faptul că folosea farfurie, pahar și chiar șervețel era extrem de neobișnuit. Dar curând a devenit popular. Nu doar că a impus moda farfuriilor, paharelor și șervețelilor, ci a și îmbunătățit aspectul neîngrijit al atelierului spălând geamurile, depozitând ordonat uneltele și aducând ghivece cu mușcate pentru a da un aer mai prietenos locului. Curând a reușit să-și convingă colegii bărbați să se bărbierească zilnic și să arate mai îngrijiți, iar femeilor le-a dat sfaturi privind coafatul și machiajul.

Fratele meu a găsit imediat o slujbă de șofer de camion, întrucât numele lui era mai cunoscut pentru performanțele lui în competițiile automobilistice decât ca fiu al tatălui său.

Eu am fost mai puțin norocoasă. Mi-am găsit de muncă doar pe un șantier de construcții, unde încărcam cu lopata nisip și ciment și cărăm găleți cu apă pentru echipa de zidari. Înainte de război, această muncă era făcută exclusiv de țigani analfabeți, care acum ocupau poziții mai înalte. Zidarii aveau o răbdare de înger cu mine. Nu bombăneau niciodată nemulțumiți de munca mea — le era milă de mine. Numai supraveghetorul, care era și șeful politic, nu pierdea niciodată prilejul să facă remarci sarcastice.

— Folosești lopata ca pe o linguriță pentru sare și ești prea leneșă ca să umpli măcar cum trebuie gălețile. Degeaba ai mâncat atâta ciocolată, n-ai deloc putere.

— Nu-i da atenție, îmi spuneau zidarii ca să mă consoleze. N-ai să faci mult timp munca asta. Curând o să regreti că s-a purtat urât. Vecinul meu mi-a zis că noaptea trecută la Vocea Americii s-a spus...

Mereu era la fel. În fiecare dimineață se șopteau la ureche ultimele zvonuri. Zvonurile locale erau întotdeauna proaste și, de cele mai multe ori, s-au dovedit a fi corecte. Noi epurări, noi procese, noi restricții.

Știrile auzite de soacra vecinului sau de o prietenă a soției la BBC sau Vocea Americii erau întotdeauna favorabile și niciodată adevărate. Dar cu cât era mai mare amărăciunea, cu atât era mai mare încrederea în zvonurile fabuloase.

Vestea morții lui Stalin a fost anunțată într-o dimineață de sâmbătă, când funcționarii și muncitorii calificați nu lucrau.

Eram cu câțiva muncitori analfabeți, bunii mei amici. Eforturile noastre de a ne stăpâni au eșuat. Am izbucnit într-un râs isteric, pe care cu greu am reușit apoi să îl stăpânim. Am fi sărbătorit evenimentul cu un rând de băutură, dar ordinele erau stricte. La radio se anunțase că timp de trei zile cârciumile rămâneau închise și vânzarea alcoolului era interzisă. Prea mulți oameni s-ar fi îmbătat.

Euforia noastră nu a durat mult. Moartea lui Stalin nu a produs nicio schimbare.

Într-o zi, șeful de echipă m-a chemat în biroul lui.

— Mâine trebuie să te duci la sediul central.

— De ce?

— Poate vor să te facă director general.

— Credeți că vor să mă dea afară? am întrebat, ignorându-i sarcasmul.

— Dacă o vor face, cu siguranță nimeni nu va simți lipsa talentelor tale.

Asta era o veste proastă. Gândul că puteam să pierd chiar și cea mai umilă dintre slujbe era deprimant. A doua zi, când am bătut la ușa secției personal, eram cu moralul la pământ.

— Îți place slujba ta? m-a întrebat pe un ton prietenos un grăsan cu fața inexpresivă.

— Îmi place să muncesc în aer liber, dar din păcate nu sunt prea bună. S-a plâns șeful de echipă?

— Nu, dar nu ești făcută să cari mortar. Am o slujbă mai potrivită pentru tine. Te-am transferat la secția de cartele. Va trebui să supraveghezi distribuirea cartelelor pe șantierele noastre și, de asemenea vei fi trimisă în inspecție în provincie. Am auzit că în unele locuri se petrec multe nereguli.

— Dar voi fi la înălțime în această slujbă? Nu știu nimic despre tipurile de cartele.

— Nu-ți face griji pentru asta. Sunt sigur că vei mânui cartelele mai bine decât lopata și la secție îți vor da instrucțiuni. Mâine vei pleca în prima ta misiune.

— Unde?

— Nu foarte departe. La Târgoviște, dar va trebui să-ți petreci noaptea acolo. Notează cheltuielile. Acum vino să-ți arăt noul tău birou. A, încă ceva. Am aranjat să te ducă una dintre mașinile noastre. Vei fi luată de acasă mâine la patru după-amiază.

Șeful de la cartele a fost foarte surprins.

— De ce naiba ne trebuie un inspector, mai ales unul care nu știe nimic despre cartele?

Și eu eram surprinsă. Devenisem peste noapte funcționară. Aș fi vrut să pot vedea fața șefului de echipă

când o să audă de promovarea mea. Acasă, toată lumea m-a felicitat.

— Vezi că nu toți sunt atât de răi? Unii chiar apreciază o persoană cinstită, incapabilă de corupție.

A doua zi, la patru fix, o mașină destul de rablagită era în fața casei. Am vrut să mă așez pe locul de lângă șofer, dar nu m-a lăsat.

— E mai bine să stai în spate. Acolo nu se simte așa de tare mirosul de la motor.

A luat-o pe un drum necunoscut.

— De ce n-o luăm pe șoseaua națională?

— E în reparații.

Drumul era pustiu. După câțiva kilometri, tocmai când mașina cotea, trei bărbați înarmați au blocat drumul îngust. Mi-au poruncit să cobor și să urc într-o mașină ascunsă după niște tufișuri.

— Întinde-te pe podea.

Câteva clipe, mintea mi-a fost paralizată de groază. De îndată ce m-am ghemuit pe podeaua mașinii, a început iar să lucreze cu o viteză amețitoare: Asta trebuie să fie rezistența... Deci, la urma urmelor, există... Aș vrea să-i pot povesti lui Pierre... Mă întreb dacă Ana și Elisabeta știu că fratele lor e în munți... Dar ce vrea Jean de la mine?... Probabil nu știe că nu sunt potrivită pentru viața de partizan, că sunt neîndemânatică și mioapă... Poate au nevoie de un translator... Ce-o să facă mama fără mine?... Dar oameni ăștia au fețe periculoase... Arată mai mult ca niște securiști decât ca băieți din rezistență... Dacă e așa, treaba cu cartelele a fost o șmecherie... Pe de altă parte, dacă sunt securiști, de ce au avut nevoie să regizeze o răpire... De ce nu m-au arestat de acasă?

Când mi-am dat seama că mașina nu se îndrepta spre munți, că ne întorseserăm în oraș, am fost sigură că eram

în mâinile miliției¹... în afară de cazul în care partizanii aveau un cuib în oraș.

Când mașina s-a oprit, am auzit zgomot de lanțuri grele și bubuitul unor porți de fier. Era limpede, eram la închisoare.

— Trage-ți banda neagră pe ochi și ieși din mașină!
Încrucișează-ți mâinile la spate.

O mână fermă m-a apucat de braț.

— Mergi drept în față... cotește la stânga... urcă zece trepte... fă la dreapta... stop! Nu te mișca.

„Au să mă împuște! Doamne, ai milă de mine.”

¹ Miliția Populară a fost înființată prin Decretul nr. 25 din 23 ianuarie 1949; de acum înainte, în România nu mai sunt polițiști, ci milițieni (n. red.).

CAPITOLUL 21

âinii și pisicile au fost jaloane importante ale existenței mele din Rubla. Primul a fost Romulus. Curând după Crăciun, Matematicianul mi-a făcut cadou doi pisoi. Unul era gri, celălalt avea pieptul alb. I-am botezat Romulus și Remus. Doi pisoi erau prea mult pentru mine, așa că Rebeca s-a oferit să-l ia pe cel gri, iar eu l-am păstrat pe cel cu pieptul alb. Romulus era al meu, iar Remus al ei. Romulus s-a făcut un motan uriaș, superb, campion la vânătoare. Cum într-un loc în care porumbul era la îndemână nu lipseau șoarecii, Romulus își câștiga singur existența. Ziua vâna, iar noaptea dormea pe pieptul meu, înlocuind neînsuflețita sticlă cu apă fierbinte, cu torsul lui ritmic, corpul elastic și cald și blana moale și imaculată. Eu și Romulus ne iubeam mult, ceea ce nu însemna că nu eram uneori în dezacord. Prima noastră neînțelegere a avut loc într-o dimineață în care, dându-și seama că rămăsesem fără mâncare, mi-a făcut cadou un șoarece mort, pe care mi l-a pus pe piept, ca mic dejun, când încă eram pe jumătate adormită. Când a văzut că i-am aruncat cu scârbă cadoul, a ieșit cu coada ridicată în semn de jignire profundă. Două zile a fost supărat pe mine și m-a lipsit de compania corpului său moale și cald și de torsul lui sedativ. Mai târziu, sursa neînțelegerilor

noastre a fost gelozia și s-a întâmplat chiar să mă părăsească timp de trei luni. Dezertarea lui a coincis — tot din motive de gelozie — cu cea mai neagră perioadă a mea de la Rubla.

La trei case mai sus de mine locuia un contabil care fusese condamnat pentru un delict minor și căruia, datorită „originii sociale sănătoase”, i se dăduse un post de funcționar la gospodăria agricolă de stat. Dornic să se reabiliteze în ochii autorităților comuniste, bărbatul scund și îndesat nu voia să aibă de-a face cu ceilalți coloniști și îi evita ca pe niște paria. Contabilul avea o corcitură de câine pomeranian, pe nume Pufi. Câinele acesta își urma peste tot stăpânul. Părea să-și dea seama că stăpânul lui avea o poziție privilegiată și era și mai distant și încrezut decât el. Într-o zi, la începutul primăverii, în colonia noastră a apărut din senin o corcitură de cățea pomeraniană. Amărâta creatură, pe jumătate moartă de foame, cu țâțele atârânănd după prea multe sarcini, mai urâtă chiar decât Pufi, era în călduri. Pufi a răspuns avansurilor ei și, de dragul lui, contabilul a adoptat-o, însă pentru scurt timp. Când cățeaua a devenit gestantă și Pufi și-a pierdut interesul față de ea, contabilul a alungat-o fără milă. Odată repudiată, cățeaua și-a reluat viața de vagabondaj, cerșind mâncare pe la toate ușile. Nu mulți oameni au fost dispuși să-i arunce câteva firimituri, însă a găsit niște case prietenoase unde întotdeauna o aștepta ceva de mâncare. Primul ei protector a fost Maiorul, marele amator de operă, care era vecin cu contabilul și îl ura de moarte. El a botezat-o Mimi, după nefericita Mimi din *Boema*. Eu am fost prima care a urmat exemplul Maiorului și am hrănit-o în mod regulat pe Mimi și, în scurtă vreme, am găsit și alți parteneri ca să formăm gașca Protectorilor lui Mimi. Eram cinci: Maiorul, Pierrette, preotul neamț, Pilotul și cu mine. Ne-am

alarmat oarecum în ziua în care Mimi n-a apărut la masă. Știam că i se apropia sorocul să fete, dar nu știam unde dispăruse pentru asta. Rebeca a fost cea care a descoperit-o după patru zile cu cinci pui maro și flămânzi într-un șanț din lanul de porumb din spatele curții ei. Toți din gașcă i-am dus mâncare cu rândul la șanț, până s-a refăcut destul ca să reînceapă să umble cu cerșitul.

La un apel nominal de duminică dimineața, când cățelușii aveau în jur de șase săptămâni, am ținut o ședință-fulger în fața miliției, singurul loc în care aveam prilejul să ne întâlnim toți cinci. Am hotărât în unanimitate ca a doua zi fiecare dintre noi să adopte un cățeluș. Cei doi masculi aveau să meargă la Maior și la preotul neamț, iar eu, Pierrette și Pilotul aveam să luăm femelele. Dar Mimi ne-a luat-o înainte și ea a fost cea care a hotărât cine să aibă o cățea și cine un câine.

În acea frumoasă după-amiază de duminică de început de mai nu am jucat bridge. Ne-am dus toți în satul învecinat, unde tocmai se deschisese un cinematograf, să vedem *Război și pace*.

Ne-am întors noaptea târziu, călăuziți de lumina argintie a lunii pline. Când mă pregăteam să deschid ușa din față, am descoperit pe prag un animăluț care părea pe jumătate mort. La început, am crezut că era un șobolan pe moarte, o victimă a lui Romulus, sau un pui omorât de un șobolan, dar nu, era unul dintre cățelușii lui Mimi, pe care mi-l adusese în timp ce eram la cinematograf. A doua zi am aflat că Mimi lăsase câte un cățeluș în pragul fiecărui protector al ei.

Mimi era o mamă excelentă. În fiecare dimineață făcea turul puilor ei ca să-i curețe și să-i hrănească. Cățeii erau hidoși, iar al meu, Paparello, era cel mai urât dintre toți. Numai Maiorul pretindea că al lui era frumos, mult mai

arătos decât Pufi, afirmație pe care o făcea numai ca să-l supere pe contabil.

Paparello avea fața încrețită, ochiul lui drept era căprui, cel stâng alb, avea corpul rahitic, cu burta umflată, și membre subțiri, ca de insectă. Totuși, a devenit un câine de pază bun, care alerga după biciclete, tractoare, cai, vaci, păsări de curte și pisici, de fapt după tot ce se mișca pe drum. Pe Romulus nu-l alerga, nu doar pentru că motanul avea o personalitate impunătoare, ci și pentru că făcea parte din gospodărie, dar pe Remus îl alerga, fapt care o enerva pe Rebeca, care nu-i accepta prezența și îl numea bastard. Romulus îl tolera așa cum tolerezi o rudă săracă. Îl scuipa când și când, dar asta numai ca să-l sâcăie. Era prea conștient de superioritatea sa ca să fie gelos pe un cățel amărât ca Paparello.

Cățelul mă urma peste tot. Când plecam la muncă, alerga după tractor până la marginea satului. Duminica, când mă duceam la slujbă, mă aștepta în fața casei preotului, deoarece franciscanul nu era iubitor de animale și nu voia să-l lase să aștepte pe coridor. După slujbă mă escorta până la miliție pentru apelul nominal și până la cooperativă, unde partenerii mei de bridge obișnuiau să-mi ofere ceva de băut. Eram nedespărțiți.

În vara aceea a venit în sat într-o seară o caravană cinematografică. A fost un eveniment senzațional. Primarul a hotărât ca spectacolul să aibă loc în sala de sport a școlii, singura încăpere suficient de mare pentru a adăposti toți sătenii. Cum în sala de sport nu erau scaune, ni s-a spus să venim cu scaunele de acasă, ceea ce am și făcut. Era un film chinezesc, în care apăreau un colonel american cu monoclu și portțigaret à la Erick von Stroheim, o fată americană educată la o mănăstire bogată, plină de bijuterii și excesiv fardată, și îndrumătorul ei spiritual, un episcop gras și perfid, cu maniere prefăcut blajine, care își vânduse

sufletul puterilor imperialiste. Acești trei spioni ticăloși complotaseră să pună mâna pe niște documente secrete de la un tânăr funcționar chinez, bun patriot, membru al Partidului Comunist, dar prea lipsit de experiență ca să-și dea seama de la început cât de perfizi erau americanii și clericul. Era cât pe ce să cadă în capcana lor abominabilă, dar, spre sfârșitul filmului, un membru de partid mai în vârstă și cu mai multă experiență i-a deschis ochii, ticăloșii au fost demascați și Mao a triumfat.

Povestea nu corespundea cu punctele noastre de vedere, ținând seama de faptul că toți plătiserăm dureros pentru că speraserăm că așa-zișii imperialiști aveau să ne scape de comuniști. În plus, în public erau cel puțin șase persoane care fuseseră acuzate că înmânaseră documente secrete americanilor. Dacă am fi fost liberi, nu ne-am fi dus niciodată să vedem un astfel de film, dar cum eram lipsiți de orice fel de distracție, ne-am amuzat pe seama ofițerului american, care semăna cu un aristocrat prusac din războiul din 1914, a fetei americane, care semăna cu o actriță de operetă vieneză cam din aceeași perioadă, și a episcopului cu cruce pe piept și un revolver încărcat în buzunar. Vai, din cauza lui Paparello am pierdut o parte din acțiune. Îl încuiasem în casă. Dar tocmai când filmul era pe cale să înceapă, a apărut dând din coadă ca și cum ar fi spus: „Vezi că te-am găsit?” Cât timp a auzit numai glasuri, a stat liniștit sub scaunul meu, dar în clipa în care a auzit motociclete, s-a repezit lătrând furios spre ecran, convins că era de datoria lui să le gonească.

— Ascultă, domnișoară, dacă îți mai aduci vreodată corcitură la cinema, îl împușcă! a strigat sergentul-major, care era în rândul din față, cu soția și primarul.

— Nu eu l-am adus, domnule, eu l-am încuiat în casă, am protestat din ultimul rând.

— Cum l-ai încuiat dacă e aici? Dacă mai latră, îl împuşc pe loc!

În acest moment, publicul era mai interesat de soarta lui Paparello decât de complotul de spionaj. Din rândul al patrulea, Pierrette a intervenit:

— Nu poți să împuşti un câine doar fiindcă latră!

Ei nu îi era frică să se ia la ceartă cu milițianul pentru că ea personal era un cetățean liber, care nu era sub autoritatea lui.

— *Sicher nicht!*¹ a susținut-o pe jumătate în șoaptă preotul neamț.

— De ce nu-l împuşcă pe Pufi? a sugerat Maiorul, care stătea lângă mine.

— Şşş... Şşş... Linişte! a protestat publicul.

Între timp, Paparello izgonise motocicletele și se întorsese să doarmă sub scaunul meu, fără să știe că viața îi era în pericol.

În drum spre casă, am discutat mai mult despre incidentul cu Paparello decât despre film. Orice critică fățiș la adresa producției chinezești ar fi ajuns la urechile căpitanului de securitate și ar fi adus neazuri, dar nimeni nu se temea să critice purtarea sergentului.

— Nu are niciun drept să-l împuşte pe bietul Paparello, au spus toți.

Așa urât cum era, Paparello era simpatizat în satul nostru.

¹ „Sigur că nu!” – în limba germană în original (n. red.).

CUPRINS

PREFAȚĂ de Codin Zamfirescu	5
CAPITOLUL 1	15
CAPITOLUL 2	21
CAPITOLUL 3	29
CAPITOLUL 4	38
CAPITOLUL 5	42
CAPITOLUL 6	52
CAPITOLUL 7	58
CAPITOLUL 8	68
CAPITOLUL 9	78
CAPITOLUL 10	85
CAPITOLUL 11	97
CAPITOLUL 12	103
CAPITOLUL 13	112
CAPITOLUL 14	121
CAPITOLUL 15	127
CAPITOLUL 16	134
CAPITOLUL 17	141
CAPITOLUL 18	147
CAPITOLUL 19	154
CAPITOLUL 20	161
CAPITOLUL 21	171
CAPITOLUL 22	177

CAPITOLUL 23	181
CAPITOLUL 24	189
CAPITOLUL 25	199
CAPITOLUL 26	209
CAPITOLUL 27	216
CAPITOLUL 28	224
CAPITOLUL 29	232
CAPITOLUL 30	241
CAPITOLUL 31	250
CAPITOLUL 32	261
CAPITOLUL 33	270
NUMELE REALE ALE PERSONAJELOR CARE APAR ÎN CARTE	281